

6. Палий В. Ф. Основы калькулирования / В. Ф. Палий. — М.: Финансы и статистика, 1987. — 288 с.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318, зі змінами та доповн.

8. Яругова А. Управленческий учет: опыт экономически развитых стран / А. Яругова; пер. с польск., предисл. Я. В. Соколова. — М.: Финансы и статистика, 1991. — 240 с.

Стаття надійшла до редакції 15.01.09.

УДК. 657.62

О. Ю. Пушкарьова
аспірантка кафедри обліку
в кредитних і бюджетних установах
та економічного аналізу
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛЬНО-РЕВІЗІЙНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

В статье отражены основные исторические предпосылки создания и становления государственной контрольно-ревизионной службы Украины, выделены основные этапы ее развития. Акцент сделан на проблемах современного этапа ее деятельности.

Basic historical pre-conditions of creation and becoming of government control-revision service of Ukraine are reflected in the article, the main stages of its development are selected. An accent is done on the problems of the modern stage of its activity.

Ключові слова: *контроль, ревізія, аудит ефективності використання бюджетних ресурсів, контрольно-ревізійна служба України.*

Мета статті — висвітлити основні історичні передумови створення та становлення державної контрольно-ревізійної служби в Україні, дослідити основні етапи розвитку та розглянути її сучасний стан.

Відповідно до ст. 2 Закону «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» головне завдання державної контрольно-ревізійної служби полягає у здійсненні державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю

бухгалтерського обліку і фінансової звітності в міністерствах та інших органах виконавчої влади, в державних фондах, у бюджетних установах і у суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах і в організаціях, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів та державних фондів або використовують державне чи комунальне майно, виконанням місцевих бюджетів, розробленням пропозицій щодо усунення виявлених недоліків і порушень та запобігання їм у майбутньому.

Служба фінансового контролю в Україні виникла разом зі становленням української державності як складова її фінансової безпеки, тобто після 24 серпня 1991 року. Проте історія контролю в Україні має давні традиції.

Еволюцію розвитку державного фінансового контролю в Україні можна поділити на чотири основних етапи.

1-й етап — фінансовий контроль в Україні як складовій частині Російської імперії. Входячи до складу Російської імперії, Україна не мала власних органів фінансового контролю, що було обумовлено її політичним становищем у складі імперії. Контрольні функції, як і на всій території Російської імперії, виконувало відповідно до «Положення про місцеві контрольні установи в імперії» від 3 січня 1866 р. Управління державного контролю, яке працювало при Міністерстві фінансів.

У жовтні 1905 р. було створено Раду Міністрів і розпочато розробку проекту перебудови державного контролю з урахуванням поділу влади на законодавчу та виконавчу. Пост державного контролера ввійшов до складу Ради Міністрів. Однак війна, що розпочалася 1914 року, призупинила процес реформування державного фінансового контролю до 1917 р.

2-й етап — фінансовий контроль в Україні під час правління Директорії та під час Жовтневої революції в Росії 1917—1919 рр. Основним завданням контрольних органів протягом 1917—1919 рр. було забезпечення цільового використання фінансових ресурсів і кредитів, отриманих від іноземних держав, на потреби війська та утримання органів влади.

Тимчасовий уряд (березень — грудень 1917 р.), Українська Центральна Рада (березень 1917 — квітень 1918 р.), уряд гетьмана П. Скоропадського (квітень — листопад 1918 р.) та Українська директорія на чолі з С. Петлюрою (грудень 1918 року — лютий 1919 р.) основним завданням контрольних органів вбачали забезпечення цільового використання фінансових ресурсів і кредитів, отриманих від іноземних держав, на потреби війська та утримання органів влади.

Керівники молоді Української держави усвідомлювали надзвичайно важливу роль контрольних функцій Міністерства фінансів, Державної скарбниці і банків. У губерніях, повітах і волостях функціонували відповідні контрольні палати Державного контролю, був створений спеціальний апарат Державного контролера з надзвичайними правами і повноваженнями, і така структура проіснувала в Україні до встановлення радянської влади, тобто до 1919 р.

Починаючи з цього часу всі установи держконтролю в Україні було об'єднано у Всеукраїнську робітничо-селянську інспекцію (ВРСІ) з місцем розташування у Харкові, а в травні 1920 р. ВРСІ реорганізовано в Народний комісаріат робітничо-селянської інспекції.

3-й етап — фінансовий контроль в Україні під час перебування її у складі СРСР. Із січня 1924 р. спеціальним органом документального та наступного фінансового контролю оголошено Фінансово-контрольне управління (ФКУ) Народного Комісаріату фінансів СРСР, діяльність якого спочатку охоплювала тільки союзний і республіканські бюджети, а з липня 1925 р. її поширено і на місцеві бюджети.

З цього часу і до 1937 р. органи фінансового контролю неодноразово реорганізовувались, але функції фінансового контролю залишилась практично незмінними — контроль за виконанням союзного, республіканських і місцевих бюджетів; контроль за формуванням, надходженням і витрачанням спеціальних коштів установ, що перебувають на бюджеті; нагляд за правильним веденням обліку, звітності, рухом і збереженням грошових і матеріальних цінностей бюджетних установ; складання ревізійних висновків до звіту про виконання держбюджету СРСР.

Основною формою контрольної роботи стали планові та позапланові фактичні ревізії фінансових і господарських операцій за допомогою вибіркової перевірки оригіналів підтверджувальних документів і вивчення стану збереження ресурсів.

Докорінна перебудова органів державного фінансового контролю відбулася з ухваленням постанови ЦВК і РНК СРСР від 23 жовтня 1937 р., згідно з якою замість фінансово-бюджетної інспекції, підпорядкованої місцевим фінансовим органам, утворено Контрольно-ревізійне управління (КРУ) Народного комісаріату фінансів СРСР (пізніше — Міністерства фінансів СРСР) і його республіканські місцеві органи на засадах повної централізації та суттєвого розширення повноважень. На КРУ покладалися завдання щодо охоплення постійними документальними ревізіями

стану виконання республіканських і місцевих бюджетів, а також фінансово-господарської діяльності бюджетних установ і господарських організацій. КРУ та його органи здобули право безпосередньо пред'являти ревізованим установам і підприємствам обов'язкові для них вказівки щодо усунення виявлених порушень фінансової дисципліни.

З метою зміцнення державного фінансового контролю постановою Ради Міністрів СРСР від 3 травня 1956 р. місцеві органи контрольно-ревізійного управління Міністерства фінансів СРСР передано у відання міністерств фінансів союзних республік, а постановою Ради Міністрів УРСР від 28 травня 1956 р. у складі Міністерства фінансів УРСР утворено Контрольно-ревізійне управління. Оновлену контрольно-ревізійну систему було побудовано на засадах суворої централізації та утримання за рахунок союзного бюджету. До структури КРУ Мінфіну УРСР входило чотири сектори (ревізій місцевих бюджетів і фінорганів; ревізій підприємств та господарських організацій; ревізій установ, які перебувають на республіканському бюджеті; сектор організаційно-інструкторської роботи).

КРУ виконували завдання щодо здійснення фінансового контролю за виконанням державного бюджету; правильним та економним витрачанням бюджетних і власних коштів установами, підприємствами та організаціями союзного, республіканського і місцевого підпорядкування, а також проведення ревізій і перевірок фінансової діяльності підприємств та організацій союзного підпорядкування за окремими дорученнями КРУ Мінфіну СРСР.

Загалом за період з 1956 до 1991 рр. контрольно-ревізійним апаратом Міністерства фінансів УРСР проведено більш як 522 тис. ревізій і перевірок, якими встановлено незаконних видатків, нестач і привласнень коштів і матеріальних цінностей на суму 2,6 млрд крб, а також донараховано і стягнуто платежів на суму близько 15 млрд крб.

4-й етап — державний фінансовий контроль після набуття Україною незалежності.

Після здобуття Україною незалежності виникла потреба в підвищенні ролі державного фінансового контролю, і 26 січня 1993 року було ухвалено Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні», який визначав головні завдання і повноваження ДКРС.

Формально саме із цієї дати розпочинається історія Державної контрольно-ревізійної служби незалежної України та її становлення в системі виконавчої влади. Проте для ефективного держав-

ного фінансового контролю недостатньо тільки створити Державну контрольну-ревізійну службу. Для її ефективного функціонування необхідно було опрацювати нормативно-правову базу, яка б сприяла її ефективній діяльності. Даний етап у новітній історії Державної контрольної-ревізійної служби України є чи не одним з найголовніших.

Указом Президента України від 27 серпня 2000 р. № 1031/2000 «Про заходи щодо підвищення ефективності контрольної-ревізійної роботи» Головному контрольній-ревізійній управлінню України надано статус центрального органу виконавчої влади.

З 2000 р. в історії ДКРС України починається новий етап, який символізує початок процесу її системного реформування та вдосконалення її діяльності.

Постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2006 р. № 550 затверджено Порядок проведення інспектування державної контрольної-ревізійної службою.

Нині Державна контрольна-ревізійна служба, як центральний орган виконавчої влади, має розгалужену мережу власних представництв на території України, зокрема: до складу державної контрольної-ревізійної служби в Україні входять: ГоловКРУ України, контрольні-ревізійні управління в Автономній Республіці Крим, 24 областях, містах Києві і Севастополі та 562 контрольні-ревізійні відділи в районах, містах і районах у містах.

Отже, Державна контрольна-ревізійна служба України має складну історію розвитку, яка складається з різних етапів, які були обумовлені історичними факторами.

Втім найбільш вагомою є діяльність ДКРС України в останні 12 років, після набуття Україною незалежності та створення самого інституту органу державного контролю. Саме протягом цього періоду Україна створила власні, самостійні органи державного фінансового контролю, нормативно-правову базу та реформувала структури, що зробило їх функціонування ще ефективнішим.

Література

1. Закон України «Про державну контрольну-ревізійну службу в Україні» від 26.01.93 № 2939-ХІІ.
2. На варті державного добра. Історико-публіцистичний нарис становлення державної контрольної-ревізійної служби в Україні (1993—2005) / М. І. Сивульський, І. Б. Стефанюк, О. О. Байбекова, С. В. Бельчик — К.: Піраміда: АВТ ЛТД, 2005. — 272 с.

3. ДКРС: люди, події, здобутки. Історико-документальне видання / Є. Ф. Вербило, О. В. Чуприна. — К.: Піраміда: ГоловКРУ України, 2005. — 300 с.

4. Германчук П. К., Стефанюк І. Б., Рубан Н. І., Александров В. Т., Назарчук О. І. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит. — К.: АВТ, 2004. — 424 с.

Дата подання статті до редакції 15.01.09.

УДК 657.471

Л. І. Радченя

аспірант кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

В статті раскрыта сутність затрат производства исходя из двойственной сущности процесса производства. На основании этого определено соотношение между понятиями «затраты производства», «затраты», «издержки», «себестоимость».

In the article an essence production costs according to double essence of production is opened. On the basis of its essence relation between production costs, expenses, costs is proved.

Ключові слова: витрати виробництва, виробництво, незавершене виробництво, вартісний вираз, матеріально-речовий вираз, собівартість.

Без перебільшення можна стверджувати, що така економічна категорія, як витрати виробництва, є однією з найбільш досліджуваних у працях вітчизняних учених, зокрема К. В. Безверхого, О. А. Боярової, О. Г. Замети, О. Г. Погрібної, А. П. Сави, П. Л. Сука, К. Г. Юрченко та інших. При цьому дуже часто, вивчаючи економічний зміст цього поняття, його розглядають у взаємозв'язку з такими загальноекономічними поняттями, як витрати, суспільні витрати виробництва, індивідуальні витрати виробництва, затрати, затрати виробництва, собівартість, собівартість виробництва. Таке розмаїття термінів, у принципі відмінних за своїм економічним змістом, може заплутати і молодого науковця, і навіть досвідченого вченого.

Тому метою дослідження є спроба з'ясувати економічну сутність витрат виробництва не тільки в загальноекономічному, але й в обліковому аспекті.

Аналіз як навчальної, так і наукової літератури дає можливість дійти висновку про те, що найбільш обґрунтованим є підхід